

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Юридичний факультет
Кафедра теорії та історії держави і права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан юридичного факультету

Наталія ВЕСЕЛОВСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА

ОСНОВИ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань 08 «Право»
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 081 «Право»
(код і найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Право»
(назва освітньо-професійної програми)

тип дисципліни обов'язкова дисципліна професійної підготовки

2024 р.

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

Ірина КОЗАКОВА

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою теорії та історії держави і права
протокол № 1
від «29» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

Євген ГІДА

Укладач: *Олійник Світлана Миколаївна*, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права.

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: обов'язкова

Передумови вивчення навчальної дисципліни: вивчення дисципліни «*Основи права Європейського Союзу*» доцільне після оволодіння здобувачами вищої освіти базовими знаннями з теорії держави і права, логіки та політико-правових учень; основами конституційного права (в частині суверенітету, розподілу влад та прав людини) та адміністративного права (щодо інституційного механізму та публічного управління); базовими засадами міжнародного публічного права щодо природи міжнародних договорів, міжнародних організацій та співвідношення міжнародного і національного права; інформаційними технологіями: вміння працювати з офіційними іншомовними базами даних; навичками аналітичної та мовної підготовки: володіння базовою правничою термінологією іноземною мовою, вміння тлумачити прецедентну практику та здійснювати порівняльно-правовий аналіз; а також основами загальної етики, поваги до європейських цінностей, верховенства права та академічної доброчесності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «*Основи права Європейського Союзу*» є система правових принципів, норм та інститутів, що регулюють специфічні суспільні відносини, які виникають у процесі створення, функціонування та розвитку Європейського Союзу як унікального інтеграційного об'єднання, включаючи його інституційну структуру, правотворчу діяльність, співвідношення європейського права з національним правом держав-членів і третіх країн, а також правові засади функціонування внутрішнього ринку та реалізації спільних політик ЄС.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться **150 годин (5 кредитів ECTS).**

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «*Основи права Європейського Союзу*» є формування у слухачів сучасних теоретичних знань, практичних умінь і навичок про право Європейського Союзу, систему органів Європейського Співтовариства, опанування основних положень теорії і практики діяльності інститутів ЄС та євроінтеграційних процесів, застосування норм права Європейського Союзу, національного законодавства України в професійній діяльності з дотриманням цінностей ЄС.

Основними завданнями навчальної дисципліни «*Основи права Європейського Союзу*» є формування у здобувачів вищої освіти комплексної системи теоретичних знань щодо генезису, природи та джерел європейського права, а також розвиток практичних навичок, необхідних для аналізу інституційного механізму ЄС, тлумачення актів інституцій і прецедентної практики Суду справедливості, ефективного застосування принципів верховенства та прямої дії права ЄС у національній правовій системі, дослідження правових засад функціонування внутрішнього ринку та реалізації спільних політик, а також правового забезпечення процесу адаптації законодавства України до стандартів *acquis* ЄС у контексті набуття повноправного членства в Європейському Співтоваристві.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Основи права Європейського Союзу» забезпечує набуття компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК02	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.
ЗК14	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК03	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
СК04	Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.
СК06	Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.
СК08	Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.
СК09	Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.
СК10	Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК12	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.
СК13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.
СК14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН02	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.
ПРН04	Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.
ПРН06	Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.
ПРН19	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
ПРН20	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	пз	лаб.	с. р		л	сем.	пз	лаб.	с. р
Тема 1. Поняття та сутність права Європейського Союзу	14	2	4			8	17	1	2			14
Тема 2. Історія становлення та джерела права Європейського Союзу	16	2	4			10	17	1	2			14
Тема 3. Інституційний механізм Європейського Союзу	20	4	6			10	19	1	2			16
Тема 4. Правовий статус людини і громадянина в праві Європейського Союзу	20	4	6			10	19	1	2			16
Тема 5. Система правосуддя Європейського Союзу	20	4	6			10	19	1	2			16
Тема 6. Правоохоронне та безпекове співробітництво в Європейському Союзі	20	4	6			10	19	1	2			16
Тема 7. Спільні політики Європейського Союзу	20	4	6			10	20	2	2			16
Тема 8. Правове регулювання відносин між Україною та Європейським Союзом	20	4	6			10	20	2	2			16
Усього годин	150	28	44	0	0	78	150	10	16	0	0	124

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття та сутність права Європейського Союзу

Поняття, сутність та система права Європейського Союзу. Принципи права Європейського Союзу. Предмет та методи права Європейського Союзу. Суб'єкти права Європейського Союзу. Право Європейського Союзу як наука і навчальна дисципліна.

Тема 2. Історія становлення та джерела права Європейського Союзу

Політико-правова природа Європейського Союзу. Еволюція права Європейського Союзу у процесі розвитку європейської інтеграції. Поняття та види джерел права Європейського Союзу. Вплив права Європейського Союзу на правові системи держав-членів.

Тема 3. Інституційний механізм Європейського Союзу

Загальна характеристика інституційної системи Європейського Союзу. Інститути Європейського Союзу (Європарламент, Єврокомісія, Європейська Рада, Рада ЄС, Палата Аудиторів). Органи та агентства Європейського Союзу. Законодавчий процес у ЄС. Правові основи зовнішньополітичних відносин Європейського Союзу.

Тема 4. Правовий статус людини і громадянина в праві Європейського Союзу

Становлення інституту громадянства в Європейському Союзі. Основні права і свободи громадян ЄС. Хартія основних прав ЄС 2000 р. як основа конституції об'єднаної Європи. Гарантії прав і свобод громадян ЄС. Основи шенгенського права.

Тема 5. Система правосуддя Європейського Союзу

Роль, значення та функції Суду ЄС у системі Європейського Союзу. Організаційна структура судової системи Європейського Союзу. Внутрішня побудова судових інстанцій у Європейському Союзі. Становлення та повноваження прокуратури Європейського Союзу. Європейський Суд прав людини як окрема інституція поза межами Європейського Союзу.

Тема 6. Правоохоронне та безпекове співробітництво в Європейському Союзі

Правові засади свободи, безпеки та юстиції Європейського Союзу. Європейський поліцейський офіс (Європол). Правоохоронне співробітництво Європолу. Європейське бюро судової співпраці (Євроюст). Європейська Агенція з прикордонної та берегової охорони (Фронтекс).

Тема 7. Спільні політики Європейського Союзу

Спільна торговельна політика Європейського Союзу. Спільна митна політика та митне право Європейського Союзу. Економічний та валютний союз. Конкурентна політика Європейського Союзу. Захист прав споживачів у Європейському Союзі. Соціальна політика Європейського Союзу.

Тема 8. Правове регулювання відносин між Україною та Європейським Союзом

Східне партнерство Європейського Союзу. Історія відносин Україна – Європейський Союз. Співробітництво України та Європейського Союзу у сфері юстиції, свободи та безпеки. Регіональне співробітництво між Україною та Європейського Союзу. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Поняття та сутність права Європейського Союзу	2	1
2	Тема 2. Історія становлення та джерела права Європейського Союзу	2	1
3	Тема 3. Інституційний механізм Європейського Союзу	4	1
4	Тема 4. Правовий статус людини і громадянина в праві Європейського Союзу	4	1
5	Тема 5. Система правосуддя Європейського Союзу	4	1
6	Тема 6. Правоохоронне та безпекове співробітництво в Європейському Союзі	4	1
7	Тема 7. Спільні політики Європейського Союзу	4	2
8	Тема 8. Правове регулювання відносин між Україною та Європейським Союзом	4	2
Усього годин		28	10

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Поняття та сутність права Європейського Союзу	4	2
2	Тема 2. Історія становлення та джерела права Європейського Союзу	4	2
3	Тема 3. Інституційний механізм Європейського Союзу	6	2
4	Тема 4. Правовий статус людини і громадянина в праві Європейського Союзу	6	2
5	Тема 5. Система правосуддя Європейського Союзу	6	2
6	Тема 6. Правоохоронне та безпекове співробітництво в Європейському Союзі	6	2
7	Тема 7. Спільні політики Європейського Союзу	6	2
8	Тема 8. Правове регулювання відносин між Україною та Європейським Союзом	6	2
Усього годин		44	16

8. План семінарських занять

Тема 1. Поняття та сутність права Європейського Союзу

Мета: засвоєння знань про правову природу, сутність, предмет та систему права Європейського Союзу як специфічного правопорядку.

Питання для обговорення:

1. Що становить поняття, предмет і метод права Європейського Союзу?
2. З яких елементів складається система права Європейського Союзу?
3. Які особливості мають правовідносини в ЄС, їхні суб'єкти та об'єкти?
4. Як співвідноситься право ЄС як наука та навчальна дисципліна?
5. У чому полягає співвідношення права ЄС з міжнародним та національним правом?

Тема 2. Історія становлення та джерела права Європейського Союзу

Мета: засвоєння знань про історичні етапи європейської інтеграції, правову еволюцію установчих договорів та ієрархічну систему джерел права ЄС.

Питання для обговорення:

1. Які основні історичні передумови, етапи еволюції та ключові реформи установчих договорів сформували сучасне право ЄС?
2. Що становить систему та ієрархію джерел права ЄС, як вони класифікуються на первинне, вторинне і третинне право, та яке місце в цій системі посідають загальні принципи права?
3. Які юридичні особливості, порядок прийняття та сфера дії притаманні актам первинного права, а також які правові наслідки має вихід держави зі складу ЄС (на прикладі *Brexit*)?
4. Чим відрізняються між собою за юридичною силою, характером дії та обов'язковістю виконання акти вторинного права, такі як регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки?
5. Яке правове значення має прецедентна практика Суду ЄС, міжнародні договори Союзу з третіми країнами та акти «м'якого права» (*soft law*) у загальній системі джерел?

Тема 3. Інституційний механізм Європейського Союзу

Мета: формування знань про правовий статус, повноваження, структуру органів та інститутів ЄС, а також засади їхньої взаємодії.

Питання для обговорення:

1. Що таке інституційна система ЄС та які принципи її функціонування?
2. Який правовий статус та повноваження мають керівні політичні інститути?
3. Які особливості правового статусу Європейської Комісії та Європейського Парламенту?
4. З яких етапів складається правотворчий (законодавчий) процес в ЄС?
5. У чому виявляється сутність принципу інституційного балансу?

Тема 4. Правовий статус людини і громадянина в праві Європейського Союзу

Мета: засвоєння знань про зміст інституту громадянства ЄС, систему фундаментальних прав людини та правові механізми їхнього захисту.

Питання для обговорення:

1. Що становить поняття та зміст інституту громадянства ЄС?
2. Які особливості має правовий статус людини і громадянина в межах ЄС?
3. Яке місце посідає Хартія основних прав ЄС у системі захисту прав людини?
4. Які існують інституційні механізми захисту прав особи в Європейському Союзі?
5. Як співвідноситься система захисту прав людини в ЄС із Радою Європи та ЄСПЛ?

Тема 5. Система правосуддя Європейського Союзу

Мета: формування знань про судову систему ЄС, правовий статус, юрисдикцію Суду справедливості та види судових процедур.

Питання для обговорення:

1. З яких ланок, інституційних елементів та допоміжних служб складається система правосуддя ЄС, та як розподіляються повноваження між Судом справедливості та Судом загальної юрисдикції?
2. Який правовий статус, порядок формування, структура та компетенція Суду справедливості ЄС, і яку процесуальну роль відіграють Генеральні адвокати під час розгляду справ?
3. Що становить зміст, юридичну природу та процедуру розгляду преюдиціального запиту, та яке його значення для забезпечення однаковості тлумачення і застосування права ЄС національними судами?
4. Які існують основні види прямих позовів у Суді ЄС (позов про порушення державою-членом зобов'язань за договорами, позов про визнання акта недійсним, позов про бездіяльність інституту, позов про відшкодування збитків), хто є їх суб'єктами та які підстави їх подання?
5. Які особливості розгляду спорів за участю приватних (фізичних та юридичних) осіб, та за яких умов вони набувають статусу непривілейованих позивачів у судових органах ЄС?

Тема 6. Правоохоронне та безпекове співробітництво в Європейському Союзі

Мета: засвоєння знань про правові засади формування Простору свободи, безпеки та юстиції, а також форми транскордонної правоохоронної кооперації.

Питання для обговорення:

1. Що становить правову основу Простору свободи, безпеки та юстиції в ЄС?
2. Який правовий статус та функції мають спеціалізовані органи (Європол, Євроюст)?
3. Які особливості має діяльність Прокуратури ЄС (EPPO)?
4. У чому полягає сутність інституту Європейського ордеру на арешт?
5. Які основи співробітництва у сфері охорони зовнішніх кордонів (Frontex)?

Тема 7. Спільні політики Європейського Союзу

Мета: формування знань про правові інститути внутрішнього ринку ЄС («чотири свободи») та правове регулювання ключових напрямків спільної діяльності.

Питання для обговорення:

1. Що становить правовий режим внутрішнього ринку ЄС та його принципи?
2. Які особливості правового регулювання свободи руху товарів та капіталу?
3. У чому полягає зміст свободи руху послуг та свободи пересування осіб (робочої сили)?
4. Які правові засади функціонування спільної конкурентної політики ЄС?
5. Які особливості правового регулювання спільних екологічних, соціальних чи торговельних політик?

Тема 8. Правове регулювання відносин між Україною та Європейським Союзом

Мета: засвоєння знань про договірно-правову базу відносин України та ЄС, інституційні механізми інтеграції та правові засади адаптації законодавства.

Питання для обговорення:

1. Які основні історичні етапи та особливості розвитку договірно-правових відносин між Україною та ЄС від Угоди про партнерство та співробітництво до сучасного етапу інтеграції?
2. Що становить правову природу, юридичну силу, структуру та зміст Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, і які інституційні органи (Рада асоціації, Комітет асоціації, Парламентський комітет асоціації) забезпечують її виконання?
3. Які правові особливості, цілі, принципи та винятки має правовий режим Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС?
4. Які правові наслідки для національної системи права, законотворчого процесу та суверенітету має набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС та відкриття офіційних переговорів про членство?
5. У чому полягає сутність, завдання, етапи та правові механізми адаптації (апроксимації) законодавства України до норм *acquis* ЄС, а також що передбачає офіційна процедура скринінгу?

9. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
Усього годин			

10. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
Усього годин			

11. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Поняття та сутність права Європейського Союзу	8	14
2	Тема 2. Історія становлення та джерела права Європейського Союзу	10	14
3	Тема 3. Інституційний механізм Європейського Союзу	10	16
4	Тема 4. Правовий статус людини і громадянина в праві Європейського Союзу	10	16
5	Тема 5. Система правосуддя Європейського Союзу	10	16
6	Тема 6. Правоохоронне та безпекове співробітництво в Європейському Союзі	10	16
7	Тема 7. Спільні політики Європейського Союзу	10	16
8	Тема 8. Правове регулювання відносин між Україною та Європейським Союзом	10	16
Усього годин		78	124

12. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота – форма організації освітнього процесу, за якої здобувач вищої освіти опановує навчальну дисципліну в час, вільний від навчальних занять, під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Метою самостійної роботи з дисципліни «*Основи права Європейського Союзу*» є засвоєння у повному обсязі навчальної програми, розвиток компетентностей, формування здатності бути активним учасником освітнього процесу, уміння самостійно опановувати теоретичні й практичні знання, що спрямовані на поглиблене опрацювання сучасних підходів до інституційного механізму ЄС, тлумачення актів інституцій і прецедентної практики Суду справедливості.

Самостійна робота здійснюється у формі: виконання домашніх завдань; підготовки доповідей, рефератів, есе з визначених тем; робота як з нормативно-правовими актами національного законодавства, так і з міжнародно-правовими актами; доопрацювання матеріалів лекції шляхом пошуку додаткової спеціалізованої літератури та опрацювання нормативно-правових актів; робота з інформаційними мережами; опрацювання додаткової спеціалізованої літератури; складання конспектів тем, що виносяться на самостійне вивчення.

Всі завдання самостійної роботи поділяються на обов'язкові та вибіркові. До обов'язкових належать завдання, які студенти мають виконувати обов'язково впродовж вивчення дисципліни. Вибіркові включають альтернативні завдання, серед яких здобувач на власний розсуд обирає конкретні завдання з тим, щоб набрати необхідну кількість балів.

Нижче подано варіанти завдань для самостійної роботи здобувачів денної форми навчання, що відповідають змісту окремих тем дисципліни та поглиблюють опрацювання навчального матеріалу. Необхідно виконати один з таких варіантів:

Варіант 1.

Підготуйте аналітичний огляд фундаментальних принципів права Європейського Союзу з урахуванням еволюції прецедентної практики Суду справедливості та сучасних викликів національному суверенітету держав-членів.

Варіант 2.

Підготуйте реферат про систему джерел вторинного права ЄС, критерії їх розмежування та особливості правової дії регламентів і директив у національних правових системах.

Варіант 3.

Підготуйте аналітичний огляд інституційного механізму ЄС та специфіки взаємодії Європейської Комісії, Ради ЄС і Європейського Парламенту в межах звичайної законодавчої процедури.

Варіант 4.

Підготуйте реферат про правову природу інституту громадянства Європейського Союзу, підстави його набуття та обсяг специфічних прав, що надаються громадянам держав-членів.

Варіант 5.

Підготуйте аналітичний огляд структури та юрисдикції системи правосуддя ЄС, визначивши процесуальні особливості та значення процедури преюдиціального запиту для національних судів.

Варіант 6.

Підготуйте реферат про види прямих позовів у Суді ЄС, детально проаналізувавши підстави, суб'єктний склад та правові наслідки подання позову про визнання акта інституту недійсним.

Варіант 7.

Підготуйте аналітичний огляд правових засад функціонування Простору свободи, безпеки та юстиції, висвітливши роль Європолу, Євроюсту та Прокуратури ЄС (EPPO) у запобіганні транскордонній злочинності.

Варіант 8.

Підготуйте реферат про правовий режим внутрішнього ринку ЄС, розкривши зміст концепції «чотирьох свобод» та правові підстави для встановлення обмежень чи винятків з них держав-членів.

Варіант 9.

Підготуйте аналітичний огляд інституційної системи та структури Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, визначивши компетенцію спільних органів, створених для забезпечення її виконання.

Варіант 10.

Підготуйте реферат про правові наслідки набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС, етапи проходження процедури скринінгу та сучасні виклики адаптації національного законодавства до вимог *acquis* ЄС.

Варіанти контрольної роботи (для заочної форми здобуття освіти)

Нижче подано варіанти завдань для контрольної роботи, що відповідають змісту окремих тем дисципліни та поглиблюють опрацювання навчального матеріалу. Необхідно обрати варіант та виконати наведені завдання. Вимоги до контрольної роботи: 8–12 сторінок тексту (*шрифт Times New Roman, 14 pt, міжрядковий інтервал – 1*). Слід опрацювати щонайменше 10–12 джерел. Використання класичних праць з міжнародного права та права ЄС обов'язкове. Дотримання принципів академічної доброчесності – засадничий принцип навчання. Здійснюйте коректне цитування використаних джерел. Заборонено плагіат: текст має бути оригінальним, з власним аналітичним та методологічним осмисленням. Максимальна кількість балів за виконану контрольну роботу – 50 балів.

Варіант 1.

1. Розкрийте зміст та юридичне значення принципів верховенства та прямої дії права ЄС.
2. Охарактеризуйте основні історичні етапи формування й еволюції європейської інтеграції.

Варіант 2.

1. Проаналізуйте ієрархічну систему джерел права ЄС та роль загальних принципів.
2. Розкрийте сутність, структуру та порядок прийняття актів первинного права союзу.

Варіант 3.

1. Розкрийте відмінності між такими актами вторинного права, як регламенти та директиви.
2. Охарактеризуйте правовий статус та специфіку функцій Європейської Ради в системі інституцій.

Варіант 4.

1. Проаналізуйте повноваження Європейської Комісії як головного виконавчого органу союзу.
2. Розкрийте роль Європейського Парламенту та Ради ЄС у звичайній законодавчій процедурі.

Варіант 5.

1. Розкрийте сутність поняття, підстави набуття та зміст інституту громадянства ЄС.
2. Охарактеризуйте місце Хартії основних прав ЄС у системі захисту прав людини.

Варіант 6.

1. Проаналізуйте структуру, порядок формування та загальну компетенцію Суду справедливості ЄС.
2. Розкрийте зміст, юридичну природу та значення процедури преюдиціального запиту.

Варіант 7.

1. Розкрийте підстави, суб'єктний склад та правові наслідки позову про визнання акта недійсним.
2. Охарактеризуйте правові основи функціонування Простору свободи, безпеки та юстиції.

Варіант 8.

1. Проаналізуйте функції Європолу, Євроюсту та Прокуратури ЄС у протидії транскордонній злочинності.
2. Розкрийте правову концепцію внутрішнього ринку ЄС та зміст «чотирьох свобод».

Варіант 9.

1. Розкрийте особливості правового регулювання свободи руху товарів та свободи пересування осіб.
2. Охарактеризуйте правову природу, структуру та інституційні органи Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Варіант 10.

1. Проаналізуйте правовий режим Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі.
2. Розкрийте правові наслідки статусу кандидата для України та сутність процедури скринінгу.

**13. Питання для підготовки до підсумкового контролю
(диференційований залік)**

1. Що становить поняття, предмет і метод регулювання права Європейського Союзу?
2. Чому в юридичній доктрині право ЄС визначається як правопорядок *sui generis*?
3. У чому полягає юридичний зміст принципу верховенства права Європейського Союзу?
4. Чим відрізняється вертикальна пряма дія права ЄС від горизонтальної прямої дії?
5. На основі яких судових справ закріплено принципи верховенства та прямої дії?
6. З яких основних елементів складається внутрішня система права Європейського Союзу?
7. Як право ЄС співвідноситься з міжнародним та національним правом держав-членів?
8. Які історичні етапи інтеграції передували створенню сучасного Європейського Союзу?
9. Які ключові правові зміни відбулися внаслідок набрання чинності Лісабонським договором?
10. Що становить систему джерел права ЄС та як вони класифікуються?
11. Які особливості мають акти первинного права Європейського Союзу?
12. Яку юридичну природу та характер правової дії має регламент ЄС?
13. Чим директива ЄС відрізняється від регламенту за механізмом застосування?
14. Яку юридичну силу мають рішення, рекомендації та висновки інститутів ЄС?
15. Яке місце посідає прецедентна практика Суду ЄС у системі джерел?
16. Що таке інституційний механізм ЄС та на яких принципах він функціонує?
17. Який правовий статус, склад та ключові повноваження має Європейська Рада?
18. Які функції виконує Рада Європейського Союзу та як у ній голосують?
19. У чому полягає унікальність правового статусу Європейської Комісії?
20. Які основні повноваження має Європейський Парламент у законодавчому процесі?
21. З яких основних етапів складається звичайна законодавча процедура в ЄС?
22. У чому виявляється сутність принципу інституційного балансу в ЄС?
23. Що становить поняття та зміст інституту громадянства Європейського Союзу?
24. Які специфічні права отримує особа разом із громадянством ЄС?
25. Які особливості має правовий статус громадян третіх країн у ЄС?
26. Яке місце посідає Хартія основних прав ЄС у захисті прав людини?
27. Які існують інституційні механізми захисту прав особи в Європейському Союзі?
28. Як співвідноситься система захисту прав людини в ЄС із діяльністю ЄСПЛ?
29. З яких ланок складається судова система (система правосуддя) Європейського Союзу?
30. Який правовий статус, структура та повноваження Суду справедливості ЄС?
31. Які категорії справ підсудні Суду загальної юрисдикції ЄС?

32. Яку процесуальну роль відіграють Генеральні адвокати в Суді ЄС?
33. Що становить зміст та яке значення має процедура преюдиціального запиту?
34. Які підстави та наслідки має позов про визнання акта недійсним?
35. Як реалізується процедура притягнення держави-члена до відповідальності в Суді ЄС?
36. За яких умов приватні особи можуть подати прямий позов до Суду?
37. Що становить правову основу Простору свободи, безпеки та юстиції в ЄС?
38. Який правовий статус, функції та завдання мають Європол та Євроюст?
39. Які особливості має діяльність Прокуратури ЄС щодо захисту фінансових інтересів?
40. У чому полягає сутність інституту Європейського ордеру на арешт?
41. Які правові засади діяльності Агентства Frontex щодо охорони зовнішніх кордонів?
42. Що становить правовий режим внутрішнього ринку ЄС та його засади?
43. Які особливості правового регулювання має свобода руху товарів у ЄС?
44. У чому полягає юридичний зміст свободи пересування робочої сили в ЄС?
45. Які правові умови існують для реалізації свободи заснування бізнесу?
46. Як правила конкурентної політики ЄС запобігають зловживанням монопольним становищем?
47. Які основні етапи розвитку договірних відносин пройшли Україна та ЄС?
48. Яку правову природу, структуру та цілі має Угода про асоціацію?
49. Які інституційні органи створені для забезпечення виконання Угоди про асоціацію?
50. Які правові наслідки має статус кандидата та що таке процедура скринінгу?

14. Методи навчання

Методи навчання на лекціях: вербальний метод (лекція, дискусія тощо); методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на практичних, семінарських заняттях: вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо); метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші); робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо); практичний, пошуковий метод.

15. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «*Основи права Європейського Союзу*» використовуються такі методи оцінювання:

для поточного контролю – у вигляді усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, написання есе (рефератів), вирішення кросвордів, контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти); самостійна робота, неформальна освіта (онлайн-курси та платформи) тощо.

для підсумкового контролю – проведення підсумкового контролю (усна та/або письмова відповідь, тестування тощо).

16. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- *поточний контроль* може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.

- *підсумковий контроль* передбачає проведення диференційованого заліку.

Завершальним етапом досягнення запланованих програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «*Основи права Європейського Союзу*» є підсумковий контроль – диференційований залік.

17. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Для оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються контрольні заходи у формі поточного та підсумкового контролю знань відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни. Оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти для дисципліни «*Основи права Європейського Союзу*» відбувається за такими рекомендованими балами:

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти	Кількість балів (від – до)
Аудиторна робота	
Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач тощо	1-5
Тестування	1-5
Ділова гра, практичний кейс тощо	1-10
Інші види аудиторної роботи*	
Самостійна робота	
Реферат, есе тощо	1-10
Інші види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти (участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо); написання наукової статті, участь у конкурсах студентських робіт тощо)	1-10
Інші види самостійної роботи*	
Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-50

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються критерії відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Підсумковий контроль

Максимальна кількість балів за диференційований залік з початкової дисципліни «*Основи права Європейського Союзу*» складає **40 балів**.

Для визначення ступеня засвоєння навчальної дисципліни та контрольного оцінювання знань здобувачів вищої освіти за підсумковим контролем застосовуються критерії відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Підсумкова оцінка переводиться у національну систему оцінювання і шкалу ECTS згідно з таблицею:

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для екзамену курсової роботи (проєкту), практики	для заліку (диференційованого заліку)
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

18. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60									Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	Самостійна робота		
6 балів	6 балів	7 балів	7 балів	6 балів	6 балів	6 балів	6 балів	10 балів	40 балів	100 балів

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50 балів	10 балів	40 балів	100 балів

19. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «*Основи права Європейського Союзу*» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- силабус;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- варіанти завдань для самостійної роботи здобувачів;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

20. Рекомендована література

1. Договір про заснування Європейської Спільноти: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017#Text
2. Договір про Європейський Союз: https://zakononline.com.ua/documents/show/153773_595905
3. Інституціональне право Європейського Союзу: навч.-метод. посіб. / за ред. проф. Х.Н. Бехруза. Львів: Видавець Кошовий Б.-П.О., 2023. 140 с. URL: <https://numl.org/.929503>
4. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
5. Курилюк Ю.Б., Олійник С.М. Реадмісія нелегальних мігрантів (міжнародно-правова і внутрішньодержавна регламентація): монографія. Київ: ВД «Дакор», 2023. 428 с.
6. Ніццький договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про заснування Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ними актів (2001/C80/01) <http://parusconsultant.com/?doc=03KM833F48&abz=5Q1Y7>
7. Основи кримінальної політики Європейського Союзу: навч. посіб. / автори-упорядники: О.О. Житний, Г.С. Рибалко, Д.С. Слінько. Харків, 2022. 147 с. URL: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/8b815635-47c1-4af0-9502-07df38b45cd9/.pdf>
8. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. Р.А. Петрова. Вид. 10-те, змінене і допов. Харків: Право, 2021. 484 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/350956147_Pravo_Evropskogo_Souzu_Pidrucnik_10-e_vidanna
9. Право Європейського Союзу: основи теорії: підручник / за заг. ред. І.В. Яковюка. Харків: Право, 2021. 360 с.
10. Holubieva V., Pravdiuk A., Oliinyk S. et al. Constitutional and legal provision of the right to access information in Ukraine and the countries of the European Union. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2022. Vol. 12(1). pp. 156-159. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7071e55e-a0ba-419f-b4ca-38ffb5ab89a8/content>
11. Kuryliuk Y., Oliinyk S., Kushnir Y. Irregular migration and readmission: interconnection, settlement opportunities. Lex Humana. 2023. Vol. 15(2). pp. 296–307. URL: <https://seer.ucp.br/seer/index.php/LexHumana/article/view/2514>
12. Oliinyk S., Kovalevska I., Leschynsky V. et al. The Influence of European Integration Processes on Safeguarding Human Rights and Basic Rights in Ukraine. Evropský politický a právní diskurz. 2024. Vol. 11(5). pp. 15-23. DOI: <https://doi.org/10.46340/eppd.2024.11.5.2>
13. Skaletska Z., Oliinyk S., Korniienko P. et al. International standards of social rights: current status and prospects for development. Lex Humana. 2023. Vol. 15(4). pp. 376–389. URL: <https://seer.ucp.br/seer/index.php/LexHumana/article/view/2792>